

ELAV TEADUS—

see on teadus, mis vajalik kõigile.

Eesti Kirjanduse Seltsi uus seeria „Elav Teadus“
on määratud nii siis ka Teile.

„Mispärast?“

Seepärast, et Teie nagu iga uueaegne inimene,
eriti aga kui demokraatliku riigi kodanik vajate

TRU Raamatukogu ARHIIVKOGU¹

6 41181797

oma elu ja ümbruse mõistmiseks, oma elu korralduseks ja edasijõudmiseks moodsa teaduse abi.

Kes meie oleme, kust oleme tulnud, kuhu peame minema?

Kuidas on arenenud meie ja kogu inimsoo kultuur ja kuidas tekkinud praegused olukorrad ühiselus, majanduses, hariduselus jne?

Mis on sündinud ja mis sünnib praegu tähtsat meid ümbritsevas maailmas — Eestis ja välismail — politikas, tehnikas ja eri teadustes, usus, kirjanduses ja kunstides?

Millised peaksid olema meie elu sihid ja kuidas neid saavutada?

Kuidas olla terve, tugev, edukas ja õnnelik?

Mida õpetavad neist ja mitmest muust tähtsast küsimusest kuulsad teadusemehed? Ja mida on sellest võimalik teostada meie oludes?

Neile, nendesarnastele ja nendest järgnevaile luge-matuile küsimustele võib vastata ainult inimsoo aastatuhandete töö ja kogemuste vara-ait: teadus. Ilma tema abita oleme pimedad ja vaesed, kitsarinnalised, ekslevad ja saamatud.

Ei ole enam küllalt lapsepõlves omandatud kooli-tarkusest: järjest arenev ja muutuv elu nõuab meilt õppimist ja endatäiendust elu otsani, nõuab ka uue-mate sündmuste jälgimist ja teaduse uuemate saavu-tuste tundmist. Ainult nii võime olla oma aja kõrgu-sel haritud inimesena ja töötada kõige edukamalt oma kutsealal.

Võib-olla vastate: „Aga seks kõigeks pole meil aega?“

Just nii. Keegi meist, isegi teadlased mitte ei suuda jälgida meie aja määratu suurt erikirjandust kõigil teaduse aladel. Seepärast vajame kõik, nii keha- kui ka vaimutööline, nii õpilane kui ka õpetaja, nii põllumees ja vabrikutööline kui ka ametnik ja äri-mees,

kokkuvõtlikke, lühikesi ülevaateid kõigi tähtsamate teaduste tulemustest, mis on ühest või teisest küljest kõigile tarvilikud ja nii siis ka kõigile huvitavad.

Seesuguseid ülevaateid tahabki anda uus ajakirjana ilmuv raamatute seeria „Elav Teadus“, mis pakub aasta jooksul 12 annet, igaüks 80—120 lk.

Iga anne on täitsa iseseisev raamat, mis valgustab üht üldhuvitavat küsimust. Igal aastal käsitletakse umbes võrdsetes osades *a*) vaimukultuuri, hariduselu, mõtteteadust, kirjandust, enesekasvatust jne., *b*) ühiskonda ja selle päevaküsimusi, ajalugu ja majanduselu, *c*) igasugu loodusteadusi ja moodsa tehnika imesid. Seejuures püütakse muidugi pidada silmas eriti eesti elualasid ja meie rahvuslikke teadusi.

Siin ehk lausute: „Otsime lisateadmisi ainult oma kutsealal.“

Ka seda sisaldab „Elav Teadus“. Teil aga ei tarvitse seepärast jätta „Elav Teadus“ kõrvale, et seal on ka veel muud. Muidugi, võite osta ainult neid üksiknumbreid, mis Teid huvitavad, kuigi need niiviisi omandades tulevad kallimad. Kuid Teie kindlasti vajate ülevaateid ka muilt aladelt. Ühel või teisel teel siiski on nendega seotud ka Teie kutseala, ja kõigepealt vajate Teie neid juba oma isiku rikastamiseks ja oma üldise elutuundmise täiendamiseks. Mida enam turgu täidab igasugu pealiskaudne ja tühine ajaviitekirjandus, seda enam igatseb ülespüüdev inimene midagi tõesti sisukat ja püsiva väärtusega lugemismaterjali. Mõne lõbusa romaani viskate pärast tüütunult kõrvale, — ta üksi pole „viitnud“, vaid ka raisanud Teie kallist aega; hea populaarteaduslik raamat aga on samuti huvitav, kuid ühtlasi ka kasulik ja Teie tarvitsete seda aastate jooksul ikka ja ikka jälle. „Elava Teaduse“ siht on saada oma laadi moodsaks kultuuripiiblik, mis sisaldab endas kõik tähtsama, mis iga uueaegne inimene peab teadma ja

tahab teada. Juba ühe aasta 12 köidet moodustavad kokku umb. 1200-leheküljelise raamatukogu; umb. 5 aastaga on teil kodus terve rahvaülikool, mille 6000 lehekülge sisaldavad määratu suure eluvajalise teadmisvara ja mitte kuiva entsüklopeedia, vaid üksikküsimuste ümber koondatud üldarusaadaval ja elaval, sageli otse romaanina põneval kujul.

„Mida sisaldab esimene aastakäik?“

Sissejuhatavaks andeks on kuulsa inglise kirjaniku **H. G. Wells'i: Suur maailmasõda, selle järelaeg ja inimsoo tulevikusihipid.**

Õieti võiks selle pealkirjaks olla ka „Maailmasõjast meie päevini“, sest ta ei sisalda mitte üksi koondatud ülevaate selle inimajaloo suurima kurbmängu sügavamaist põhjustest ja peasündmustest, vaid ligi pool teosest jutustab just sõjale järgnevast ajajärgust ja selle suurtest lainetustest: ühiskondlikest ja majanduslikest võitlustest ja revolutsioonidest, enamlaste valitsusest Venes ja fašistide omast Itaalias, rahakursi langusega seotud kokkuvarisemisest, inimsoo pääsmiseks asutatud Rahvasteliidu tegelikust illest jne. Ühe sõnaga, see on kokkuvõtlik igamehe-ajalugu just kõige viimase aja sündmustest. Kuid Wells ei seleta mitte üksi maailma praeguse seisukorra tekkimist, vaid avaravaatelise idealistina näitab ja ennustab ka tuleviku teid, kuidas võiksim e pääseda praegusest ummikust ja uue, veel koledama sõja ähvardusest. — Käsitlust elustab hulk pilte, tabeleid, kaarte ja arvustikke.

Langenutena kaotasid maailmasõjas inimesi järgmised riigid: Venemaa 2 762 064, Saksamaa 1 611 104, Prantsusmaa 1 427 800, Austria 911 000, Inglismaa 807 451. Üldse põhjustas sõda inimeste kaotusi järgmiselt: surnuid 9 295 512, raskelt haavatuid 6 295 512, kergemini haavatuid 14 002 039, vange või kadunuid 5 983 600 jne. (lk. 65).

Üldtähtsad on ka teised anded.

**Dr. C. Thomalla: Uued teed tervishoius ja arsti-
teaduses. Moodsad ravimisviisid keha, hinge ja
vaimu jaoks.** Redigeerinud dr. A. Audova.

Teos esitab lühidalt uueaegsed tervishoiu tähts-
amad nõuded, valgustab eriti kaitset meie aja pea-
pahede, tiisikuse ja suguhaiguste eest ja annab juha-
tusi oma vastupidavuse ja jõu kasvatuseks. Eriti
huvitavad, ka juba sel alal rohkem kodunenud lugejaile,
on aga edasi tutvustatud moodsad arstimisviisid ja

pööret sünnitanud õpetused, nagu hüpnoos, Coué autosuggestioon, Freud'i psühhoanalüüs, Steinach'i noorendamismeetod jne. Üldse pakub see väga tihe teos ka palju tegelikke näpunäiteid ja juhtmõtteid igapäevaseks eluks, kuidas olla terve, rõõmus ja edukas.

Moodne töötehnika ja praegune majandusekriis.
Majandusteadlane E. Poom.

Miks on Ameerika rikas ja meie vaesed? Peale muude põhjuste seepärast, et Ameerikas osatakse ratsionaalselt korraldada oma tööd ja majandust, kasulikult ära tarvitada igat jõukulutust, otstarbekohaselt rakendada igaühe energiat. Tööstuse rationaliseerimine, psühhotehnika, jõu kokkuhoid igaühe isiklikuski toimingus, — need on ainult üksikud osad selles üldist Ameerika vaimu tutvustavas teoses, mille mõtteid Eestigi seisukohalt püüab hinnata ja kohandada majandusteadlane Eduard Poom. Praeguse majandusekriisi ajal peaksid need küsimused olema tähtsad igale kodanikule.

Et seeria ei muutuks kuivaks ja ühekülgeks, liidame vahele mõned põnevad üksikkujutused inimesoo arenguteelt. See on:

Pigafetta: „Esimene teekond ümber maailma“.
(Suured avastusreisid I.)

Esimene teekond, mil inimene tõeliselt avastas maakera tervikuna! Portugaallase Magalhãese seiklusrikas ja traagiline sõit, enam kui 400 a. eest, mööda senitundmatuid meresid ja metslaste saari. Jutustatud peajasjalikult ühe tegeliku osavõtja Pigafetta poolt, seega ajaloolise algdokumendi väärtusega. Juba juurdelisatud vanaaegsed pildid lasevad meid sisse tunda tollesse hulljulgete avastusreiside ajajärku, mis tõstis väikese Euroopa kogu maailma peremeheks. Sobiv niihästi ajaloo-õpetajale tööabinõuks kui ka tavalisele lugejale haridusetäienduseks ja isegi noorsoole põnevaks seiklusraamatuks.

Antiik-maailma hukkumine. Prof. G. Ferrero.

Juba maailmasõjast peale ja ühenduses praeguse majandusekriisiga uuesti kõneldakse tihti „Õhtumaa hukkumisest“. Ja korduvalt tõuseb meelde mälestus kogu Kreeka ja Rooma kord nii õitsva tsivilisatsiooni äkilisest ja kohutavast kokkuvarisemisest. Mis olid selle põhjused? Kas need ei ähvarda tõesti jälle ka meid? Maailmakuulus itaalia ajaloolane prof. Ferrero püüab seda vastata oma kokkuvõtlikus ja väga algupärasel uurimuses ning ta leitud sarnasused tolle- ja nüüdisaegse distsipliini ja riiklustunde languse vahel on õigegi mõtlemapanevad.

Uued ideed loodusteaduses. Eriti suurtest hiljutistest avastustest aatomi ehituses, energia olemuses jne.

Edukas inimene. Enesekasvatus ja edasijõudmine. Eneseteostuse psühholoogiline alus ja tähtsamad elamisjuhised.

Sissejuhatus sotsiaalpolitikasse. Nüüdisaja tähtsamad ühiskondlikud liikumised, töö- ja töölisküsimused, hoolekanne, majanduslik demokraatia jne.

Eesti rahva usund ja selle hingeelu. Uuemate uurimuste tulemused meie esivanemate loomingust ja selles avanevast rahva hingeelust.

Moodsad ühiskondlikud voolud ja nende tekkinine. (Liberalism, sotsialism, fašism jne.)

Kuidas kirjutada? (Stiiliõpetuse alged.)

Mida lugeda oma elus? (Sissejuhatus maailmakirjandusse.)

Otstarbekohane ja ilus elukorter ja selle sisustus.

Raha ja rahvamajandus.

Praegusaja maailma põletavaim päevaküsimus, valgustatud ajalooliselt ja rahvamajanduslikult.

Muidugi ei saa praegust loetelu võtta täpsa ilmunisjärjekorrana, vaid viimane oleneb ka teoste valmisemisest jm. Edaspidiseks jäävad näit. järgmised ained:

Maailma ajaloo peajärgud. Kuidas mõista kunsti- teoseid? (Sissejuhatus esteetikasse.) Psühholoogia ja

elu. Ühiskond ja tema ehitus (Sotsioloogia alged.)
Maailma suured mõtlejad (Filosoofia ajaloo peajärgud.)
Maailma usud ja kristlus. Eesti riigikord.
Mis on kultuur? (Sissejuhatus kultuurfilosoofiasse.)
*Ilulugemise ja kõnepidamise õpetus. Eesti rahvusideo-
 loogia kujunemine ja alused. Maavärisemised ja
 vulkaanid. Moodne külakultuur. Kuidas tunda ini-
 mesi? (Iseloom ja inimtüübid.) Moodsa tehnika imed.*
*Armastus ja abielu. Elekter ja tema rakendus. Suured
 avastusreisid II—III. Praegusaja maailmapolitika ja
 Eesti. Moodne okkultism ja teadus. Töö- ja elamis-
 võimalused Eestis. Eesti keelearengu peajärgud. Inim-
 soo süünd ja esiaeg. Jne.*

Elava Teaduse tegevaks toimetajaks on mag.
 Aug. Anni; toimetus: prof. K. Konik, koolinõunik
 J. Lang, dir. J. Roos, mag. D. Palgi (vastutav
 toimetaja) ja kirjanik Fr. Tuulas.

„Elava Teaduse“ tellimishind:

aastas	12 numbrit	Kr. 9.—
poolaastas	6 „	„ 5.—
veerandaast.	3 „	„ 2.75
kuus	1 „	„ 1.—

Aasta tellimishinda Kr. 9.— võib tasuda osakaupa:

tellimisel	Kr. 3.50
1. aprillil	„ 2.50
1. juulil	„ 2.—
1. oktoobril	„ 1.—

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid, raamatukauplused, Eesti Kirjanduse Seltsi usaldusmehed ja

EESTI KIRJANDUSE SELTS,
Tartu, Lai tän. 35, tel. 6-01.